

לב הפרשה

שיעורו השבועי של המרצה אליהו יוסף

פרשת לך לך תשפ"ז

60es את האלו

המלך הראשון ששלט על כל העולם

בזמן תרח שלט בעולם נמרוד, שהיה הנגן של נח, שנאמר: "וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם חָם וְיֶפֶת וְיִלְדוּ לָהֶם בְּנִים אַחֵר הַמִּבּוּל... וּבְנֵי חָם כּוֹשׁ וּמִצְרַיִם וְפוּט וְכַנְעַן... וְכוֹשׁ יִלְדֵּת אֶת נִמְרֹד הוּא הָחַל לְהָיוֹת גִּבּוֹר בָּאָרֶץ. הוּא הָיָה גִּבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה' עַל כֵּן יֹאמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה'" (בראשית י', א'-ט').

הוא היה רשע מרושע, והיה הראשון שעשה מלחמות בעולם כדי להכניע את האנשים תחתיו, עד שהצליח לשלוט על כל העולם, ולימד את כולם שאין אלוקים בשמים, והוא האלוה, והוא ברא שמים וארץ, וכולם צריכים להשתחוות לפניו ולעבוד עבודה זרה לפי מה שאומר להם. נמרוד, כשמו כן הוא, שמרד והמריר את כולם נגד בורא עולם. והוא הראשון מעשרת המלכים שמלכו מסוף העולם ועד סופו. [והם: נמרוד, יוסף, שלמה, אחאב, נבוכדנצר, כורש, אלכסנדר מוקדון, משיח, והקב"ה ראשון ואחרון (פרקי דרבי אליעזר פרק י"א)], וממש השתלט על החיים של בני האדם.

בפרשת בראשית למדנו על בריאת העולם, בפרשת נח למדנו על חורבן העולם ובנייתו מחדש על ידי נח ובניו, ובפרשה שלנו אנו לומדים על בניית האדם, סוג אדם חדש, האיש היהודי, אנו לומדים על אברהם אבינו שבנה מ-0 את האיש היהודי, וטבע בו את חיפוש האמת וההתמסרות אליה עד כדי מסירת נפשו ממש, ועוד יותר מזה, עד כדי מסירת כל פרט ורגע מחייו!

היהודי הראשון בעולם

לידתו של אברהם אבינו מובאת בסוף הפרשה הקודמת: "וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת תְּרַח, תְּרַח הוֹלִיד אֶת אַבְרָם אֶת נָחוֹר וְאֶת הָרָן, וְהָרָן הוֹלִיד אֶת לוֹט. וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תְּרַח אָבִיו בָּאָרֶץ מוֹלְדֵתוֹ בְּאוּרִכַּשׁ... וַיִּקַּח תְּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרָן בֶּן בְּנוֹ וְאֶת שְׂרֵי כָלָתוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אִתָּם מְאוּרַכַּשׁ לְלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם."

במדרש מסופר באריכות מה היה לאחר לידת אברהם, ועל סיבת עזיבת תרח את אור כשדים, וסיבת מות הרן. נביא כאן את תמצית הדברים:

מסיבת הלידה שהפכה לסכנה

תרח אבי אברהם היה מקורב למלך נמרוד, והיה שר הצבא שלו, ונשא לאשה את 'אמת' לאי בת כרנבו, ובגיל 70 נולד לו בנו אברהם, ועשה מסיבה גדולה, ולאחר המסיבה ראו החוזים בכוכבים שהבן הזה שנולד יכבוש את העולם, והלכו ואמרו זאת לנמרוד, והמליצו לו להורגו. פנה נמרוד לתרח וביקש ממנו שיתן לו את בנו בכדי להורגו, ואמר לו שיתן לו בתמורה את מלוא ביתו כסף וזהב, אך תרח לא היה מוכן לוותר על בנו, ולכן הביא לו בעורמה ילד אחר שנולד לשפחה שלו באותו יום שנולד אברהם, וככה הציל את בנו ממוות.

וכשגדל אברהם, הוא התחיל לחקור בדעתו מי ברא את העולם, את השמים והארץ וכו', ושאל את תרח אביו, שלא רצה לשמוע מכל הדברים של אברהם, כי לתרח היה זיכיון מנמרוד על ייצור כל העבודה זרה בעולם, והיה לו חנות לממכר פסלים, והיה מרוויח מזה מיליונים.

אברהם אבינו מתחיל לפעול ומסתכן

יום אחד תרח היה צריך ללכת, והושיב את בנו אברהם במקומו בחנות שימכור את הפסלים, וכל מי שהיה בא לקנות פסל, היה אומר לו אברהם: 'איך יכול להיות שאתה בן 60-50, ואתה קונה פסל שיצרו אותו היום כדי לעבוד אותו?!', וככה אנשים היו מתביישים ולא קונים. ופעם אחת אשה הביאה אוכל לפסלים, והוא החליט לעשות לזה סוף, ולקח גרזן ושבר את כל הפסלים שבחנות, ושם את הגרזן ביד הפסל הגדול, וכשאביו בא ושאל מי עשה את זה, אמר לו אברהם שהפסלים רבו בניהם מי יקח את האוכל שהגישה להם אותה אשה, והפסל הגדול כעס עליהם ושבר אותם. אמר לו תרח: 'מה, אתה צוחק עלי? ! וכי אני לא יודע שעניינים להם ולא יראו, אוזניים להם ולא ישמעו, ידיים להם ולא ימששו...', ואז ענה לו אברהם: 'ישמעו אוזניך מה שפיק מדבר, אם כן, למה אתה עובד אותם, ועוד מוכר אותם לכל העולם? הרי זה שקר גמור!'.
כעס תרח מאוד על בנו, וסיפר הדבר לנמרוד. ולבינתיים אברהם החל להפיץ בכל מקום שה' הוא האלוהים של העולם וגם של נמרוד, ואין בעבודה זרה שום ממשות וכו'. וכששמע זאת נמרוד הכניס את אברהם לבית האסורים עד שיעשה לו משפט וייגזר דינו.

אברהם אבינו נזרק לכבשן וניצל

עשו לו משפט, והוחלט לזרוק את אברהם לכבשן האש, ואספו עצים לכבשן שהיה בכשדים (ולכן נקרא "אור כשדים"), והזמינו את כל העיר לבוא לראות בשריפתו של אברהם ע"כ שמעו לכפור במלכותו של נמרוד, ובמשך ארבעים יום אספו עצים, ואח"כ במשך שלושה ימים הסיקו את האש, ומרוב גודל האש לא היה אפשר להתקרב ולהשליך את אברהם לאש, ולכן בנו מקלע שאיתו יקלעו את אברהם לתוך האש, והקב"ה בכבודו ובעצמו ירד להצילו וקירר את האש מבפנים ולא נשרף אברהם, ובמשך שלושה ימים היה אברהם מתהלך בתוך הכבשן וכולם רואים ומתפללים, וכששמע ע"כ נמרוד ביקש להוציא את אברהם מתוך האש אך לא היו יכולים להתקרב לאש, וכל מי שניסה להתקרב נשרף, וכשראה זאת נמרוד, קרא בקול גדול לאברהם לצאת מתוך האש, והודה לו לעיני כולם שה' הוא האלוהים, ונתן לו מתנות רבות, ואף נתן לו שני עבדים, ואחד מהם הוא אליעזר עבד אברהם (וי"א שהיה בנו של נמרוד), וככה זכה אברהם לקדש את שמו של בורא עולם בפי הבריות.

הרן נזרק לכבשן ומת

אך אחיו הרן היה מסופק עם מי האמת, ואמר בליבו: 'אם ניצל אברהם - אלך איתו, ואם ישרף - אלך עם נמרוד', וכשראה שאברהם ניצל, אמר שהאמת עם אברהם, ויצא נגד נמרוד, ונמרוד זרק אותו לאש, אך לא ניצל, ולכן נאמר: "וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֵּרַח אָבִיו". ולאחר כל זה החליט תרח לעזוב את אור כשדים וללכת לכנען כדי שנמרוד לא יזיק לו ולבניו, אך עצר בחרן ושם נשתקע. (ע"פ ספר הישר פרשת נח, ובר"ר ל"ח, י"ג, ושבת מוסר פרק נ"ב)

הצייווי הראשון מאלוקים

הפרשה שלנו מתחילה בפניית הקב"ה לאברהם "לֵךְ לְךָ מֵאֲרָצְךָ וּמִמְּלֹךְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךָ", שיעשה ניתוק טוטאלי מכל מה שגדל עליו, הסביבה, התקרה והמשפחה, וילך אל מקום שבהמשך יאמר לו היכן הוא, ולכל אורך הצייווי הקב"ה מיקל עליו את קושי המעבר ומבטיח לו הבטחות שזה לטובתו, הן בזה שאמר לו: "לֵךְ לְךָ מֵאֲרָצְךָ", והוסיף את המילה "לֵךְ", (אע"פ שהיה מספיק לומר רק 'לך מארצך'), כדי לומר לו שהולך להנאתו ולטובתו, וממשיך ברצף הבטחות: "וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֹךְ וְהָיָה בְּרַכָּה. וְאֶבְרַכְךָ מִכָּרְכִיךָ וּמִקָּלְכִיךָ אֲדָר וְנִבְרַכְךָ בְּךָ פֶלַח מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה".

הטירונות של אברהם אבינו

כתוב במשנה: "עֲשֶׂה נְסִינּוֹת נְתֻנָּה אֲבִיהֶם אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם וְעִמָּד בְּכָלֵם, לְהוֹדִיעַ כְּמָה חֲפָתוֹ שֶׁל אֲבִיהֶם אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם". (אבות ה', ג')

כתב הרמב"ם: עשרת הניסיונות שנתנסה אברהם אבינו, בכולם דיבר הכתוב. ('אור כשדים' היה אמנם ניסיון גדול, אבל מכיון שלא כתוב בתורה, לא מנה אותו בין הניסיונות). 1. הַגְּרוּת, שנאמר: "לֵךְ לך מארצך וגו'". 2. הרעב שהיה בארץ כנען כשהגיע לשם, שנאמר: "ויהי רעב בארץ". 3. לקיחת שרה לפרעה. 4. המלחמה עם ארבעת המלכים. 5. שלא היו לו ילדים והוצרך לקחת את הגר. 6. ברית המילה. 7. לקיחת שרה ע"י אבימלך מלך גרר. 8. גירוש הגר. 9. גירוש והרחקת בנו ישמעאל. 10. עקידת יצחק. (רמב"ם בפיחמ"ש שם). [ובמפרשים אחרים הוסיפו ניסיונות אחרים, כגון: אור כשדים, ברית בין הבתרים, קבורת שרה ועוד].

היציאה מחיק המשפחה

שאלה 1: אנחנו מבינים שניסיון אמור להיות דבר קשה מאוד, כגון 'אור כשדים' או 'לקיחת שרה ע"י פרעה' או 'עקידת יצחק', אך כאן מובא ניסיון של 'לֵךְ לך מֵאֲרָצְךָ', וקשה להבין מה כ"כ ניסיון בזה, הרי אנו רואים היום שהרבה אנשים עוזבים את מקום מגוריהם ועוברים לערים אחרות ואף למדינות אחרות, ובהתחלה הם כמו גֵּרִים שם, אך לאט לאט מתאקלמים ומרגישים בבית. ועוד, הרי אצל אברהם אבינו ראינו כישורים חברתיים יוצאי דופן, והוא יכול בנקל להסתדר בכל מקום שיגיע אליו. והוא גם לא יצא לבד לדרך, אלא יצא עם כל הנפש שעשה בחרן, ועם הבטחות שיתברך ויתעשר. אם כן מדוע זה נכנס לעשרת הניסיונות?

מסר נפשו לאש

שאלה 2: ראינו שאברהם אבינו מסר את נפשו למות על קידוש השם בכבשן האש, וה' עשה לו נס וניצל. לכאורה היה ראוי

את בנו, שהיה מהשבטים הקדושים, בניסיון האגו, הוא עלול לא לעמוד בו, ויעזוב הכל ויחליף צד, וילך להכי גרוע שיש, למי שרצה לרצוח את אביו. זה מלמד אותנו כמה זה ניסיון גדול וקשה וממש מסוכן לאדם.

לא עמד בניסיון האגו

כתוב בגמרא שהקב"ה אמר לירבעם בן נבט: 'תחזור בתשובה, ואני, אתה, ודוד בן ישי נטייל בגן עדן'. אמר לו ירבעם: 'מי יהיה בראש?', 'ענה לו הקב"ה: 'בן ישי בראש', אמר לו ירבעם: 'אם כן, אני לא רוצה!'. (סנהדרין קב.). רואים אנו שהקב"ה ניסה את ירבעם בניסיון האגו, והוא לא עמד בו, ולא היה מסוגל לקבל את הפגיעה באגו שלו, ועזב את התורה, והמריד את כל ישראל לעבוד עבודה זרה.

(ולצערנו גם בדור שלנו ראינו רבים וטובים, הן נציגים והן רבנים, שברגע שפגעו להם באגו, כגון שלא רצו להמשיך לתת להם את מה שנתנו להם, או הזיזו אותם מהמקום שהיו בו, או שלא קיבלו את מה שציפו, הם התהפכו ב-180 מעלות לצד השני, ועשו בדיוק את ההיפך ממה שאמרו וצעקו כל הזמן).

אל תתן לאגו להכריע את הבחירות!

גם עכשיו, במערכת הבחירות, אנו רואים אנשים שמסכנים את עולם התורה והגוש האמוני בגלל אגו. או משום שפגעו להם באגו, ולכן הם נוקמים ומזיקים בזה שפותחים מפלגה ושוברים קולות, או משום שיש להם אגו מנופח וחושבים שהם טובים יותר מכולם ולכן יצביעו להם, או משום שלא קיבלו את מה שרצו.

והם לא לומדים מכך שבמשך 30 שנה קמו הרבה מפלגות שניסו להצליח בציבור החרדי, ואע"פ שבראשם היו רבנים מכובדים ועסקנים דגולים, הם לא הצליחו נגד המפלגות של גדולי ישראל, ולא הייתה אפילו מפלגה אחת שהצליחה לעבור את אחוז החסימה!

אל תגיד לי מה לעשות!

וכן אנו רואים אנשים פרטיים שמקבלים החלטה לעזוב את רוב ככל גדולי ישראל הזקנים שמתחננים ומבקשים על נפשם יומם ולילה לתת כוח למפלגתם, למען בורא עולם תורתו ומצוותיו, והם גם מתעלמים מההבטחות לזכות הגדולה שתהיה להם בעולם הבא, וכן מתעלמים מהסכנות שעלולות להיגרם, כמו שאנו חווים עד היום בגלל שנה אחת שהשמאל היה בשלטון.

או בגלל שלא שמעו לב שליבם נמשך אחר הבריונים למיניהם בחושבם שהם אלה שיגנו על עם ישראל, ושוכחים שרק זקני הדור גדולי התורה תמיד הגנו על עם ישראל, ודווקא הבריונים רק הרסו והזיקו. (מעניין מאוד שכשהם צריכים ברכה, ישועה או רפואה, הם פונים לגדולי הדור ולא לבריונים...).

או בגלל שיש להם טענות ומענות: 'לא נתנו לך', 'לא עשו לך', 'גנבו לך', 'צחקו עליך', 'לא מגיע להם', 'מי הם בכלל?!', 'הם לא עושים כלום!', 'סתם מרמים את הרבנים', ועוד ועוד... ואני לא בא לומר שהטענות לא נכונות או כן נכונות, אני רק אומר שגם אם הם 100% נכונות, זה לא אומר שבגלל זה אני אפסיק להיות חרד לדברי גדולי ישראל זקני הדור, כמו שלא בגלל זה אני אפסיק לשמור תורה ומצוות. אני עושה מה שה' רוצה, והוא רוצה ומחייב אותנו לשמוע ולהכניע את ליבנו לדברי גדולי ישראל, וגם אם יש רב כלשהו, גדול ככל שיהיה,

לפתוח בסיפור הזה של 'אור כשדים' שממנו רואים את גדולתו של אברהם אבינו וממנו נלמד אנו למסור את נפשנו על קדושת שמו יתברך, מדוע התורה לא רק שלא פתחה בסיפור הזה, ובחרה לפתוח בניסיון של 'לך לך', אלא אף לא סיפרה כלל על הניסיון של 'אור כשדים', והוא רק נמצא מאחורי הקלעים במדרשים?

לשחוט את האגו!

תשובה לשאלה 1: שאלנו מה כל כך היה ניסיון ב'לך לך', הרי הרבה אנשים עוברים לעיר אחרת ואפילו לארץ אחרת בשביל להתקדם בפרנסה או בשביל זיווג וכדו' התשובה היא: אברהם אבינו גילה את מציאותו של בורא העולם, והפיץ אותה בכל מקום, ואף מסר את נפשו לעיני כל על אמונתו זו, ונזרק לכבשן האש, ולאחר שה' הצילו, נעשה קידוש השם גדול, כולם היו בהלם גמור, והרבה הלכו אחריו, והוא בנה קהילה גדולה של מאמיני האל, שזה היה התגשמות חלומו להמליך את ה' בפי הבריות בעולם.

ופתאום מגיע בורא עולם, ובמקום שגיד לו "כל הכבוד, תמשיך כך!", הוא אומר לו שיש לו בעיה להישאר בחברת משפחתו וחבריו שמא יתקלקל וילמד ממעשיהם, ולכן הוא מבקש ממנו שיתנתק מכולם וילך למקום חדש אחר. ורואים את זה גם בזה שהקב"ה אומר לו: "לך לך מארץך וממולדתך ומבית אביך", מדוע הוסיף 'וממולדתך ומבית אביך', הרי אם יוצא מארצו זה ברור שיוצא ממולדתו ומבית אביו, אלא רצה להדגיש לו שהוא לא מחפש רק שיצא מהארץ, אלא הוא רוצה שיתנתק מכל התבונה הישנה, ולא יקח אותם איתו.

דבר זה הוא פגיעה גדולה באגו של אברהם אבינו, פגיעה רצינית בבטן הרכה, משום שאברהם יאמר: 'איך הקב"ה חושד בי בכזה דבר, הרי אני כבר בקטנותי גיליתי אותו לבדי, והפצתי אותו, ועמדתי כנגד כולם, עד שמסרתי נפש להיזרק לכבשן האש, אז איך הוא חושד בי שאני אפול ואלמד מהם? ועוד עכשיו הרי כבר יש לי קהילה וחסידים, והרבה יודעים ומודים שיש אלוקים בשמים, היעלה על הדעת שדווקא עכשיו אני אפול?! ועוד, לא חבל על הקהילה שבניתי כאן? במקום שישמח במצב שהבאתי את האזור שאני גר בו, הוא אומר לי שאני אעזוב הכל ואלך משום שאני יכול להתקלקל וללמוד ממעשיהם?!'.

הניסיון שמסוכן לנסות!

הניסיון כאן, זה לא רק הקושי בעזיבתו את מקום מגוריו הטבעי, את אזור הנוחות, ונדידה למקום חדש אל הלא נודע, אלא הניסיון כאן והקושי הגדול הוא הפגיעה באגו הבסיסי של אברהם אבינו, הרגשת ההשפלה בהבעת הבורא אליו, חוסר אומן ביכולתו להיות גיבור ולהמשיך ולהחזיק באמונתו. וזה הניסיון: האם האגו יגרום לו להרהר אחר בוראו, או שהוא ישחט את האגו שלו, ויאמר: 'מה שבורא עולם אומר - זה קודש קודשים, ואין לי הוה אמינא להרהר עליו!'.
ומיעקב אבינו אנו רואים כמה זה ניסיון גדול, שממש מסוכן להתנסות בו, ולכן כתוב במדרש שלא הוכיח את ראובן אלא רק סמוך למיתתו, וכך אמר לו: "בני, אני אומר לך מפני מה לא הוכחתך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשיו אחי" (ספרי דברים פסוק ב', והובא ברש"י דברים א', ג.). והדברים מזעזעים ולא נתפסים בדעת, שיעקב אבינו פחד שאם יעמיד

להיתלות עליו, יש לנו ללכת אחרי רוב גדולי ישראל, ו"אחר רבים להטות".

רואים אנו את כוחו של האגו שמסוגל להעביר את האדם על דעתו, ועל דעת הבריות הפשוטה הברורה והמובנת לכל המון העם, ועל דעת בורא עולם הגדול והנורא, כמו שאמרו חכמים בפרקי אבות: "רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאווה והפחד, מוציאים את האדם מן העולם" (ד', כ"א).

הדוגמא האישית שקיבלנו

נלמד אנו מאברהם אבינו, שכל חייו צעק בכל מקום לכל העולם שאסור להעביר את בנו למולך, שזה אכזרי ולא אנושי ולא רצון ה', [בזמננו היה נהוג שהיו מעבירים את בניהם באש בעבור העבודה זרה], ואחרי שנים שבהם הוא זועק שאסור לעשות זאת, ואין להקריב את חיי הילד אפי' בשביל האלוקים, וזה היה הדגל שלו, הקב"ה בא אליו ומבקש ממנו שהוא יעשה דבר דומה לזה, וישחט את בנו לכבודו, בנו יחידו שבא לו בגיל 100 שנה, שזה דבר שלא נתפס בדעת. מה יגידו כולם? איזה חילול השם יהיה בעולם!... כולם יזרקו את הכיפות, כמה בזיון יהיה לאברהם אבינו, הוא לא יוכל להוציא את הראש החוצה, וזה הסוף של כל מה שלימד וחינך את העולם, כולם יחזרו בשאלה, ובכל זאת אברהם אבינו לא הרהר אחרי הקב"ה, ואמר לשטן: 'אני לא רק שוחט את יצחק בני לכבוד ה', אלא אני שוחט גם את האגו שלי לכבודו, שזה הרבה יותר קשה, ואני לא עושה חשבונות, אם הקב"ה ביקש ממני - אני עושה, מה יצא מזה? זה לא בעיה שלי...'. וכולנו יודעים מה יצא מזה, שעד היום אנחנו חיים וקיימים בזכות המעשה הגדול הזה.

אידי דטריד למפלט לא בלע

נשאלת השאלה: מה באמת ההסבר לחשש שאברהם אבינו ילמד מדורו, איך יכול להיות שאדם שהלך לבד נגד כולם והצליח בענק, דווקא עכשיו שהתמסד, יחזור רוורס פתאום? התשובה היא, שכל עוד שהאדם נלחם בכולם והוא במצב תמידי של מלחמה, הוא מוגן מפני ההשפעה הרעה, אך ברגע שניצח וקיבל את המקום שלו ופסקה המלחמה, הוא במצב סטטי, מצב רגוע, ואז אין לו את האדרגלין והשמירה שיש בזמן המלחמה, ואז עלול להירבק בו הרע שבחברה שסביבו, לכן צריך לעבור למקום ללא חברה רעה שתשפיע עליו, וכבר אמרו חכמים 'אידי דטריד למפלט לא בלע', כשהכלי עסוק לפלוט הוא לא בולע, כשהאדם נלחם ומשפיע הוא מוגן מבלבולע את מה שנחשף אליו, אך ברגע שהצליח וקיבל הכרה וכבר לא צריך להילחם, הוא חשוף לבלבולע את השפעת הסביבה.

לחזור ברורס

ראינו את זה אצל לוט, שהלך אחרי אברהם בתקופת הקושי, וכשנהיה לו טוב ירד מהדרך עד שהגיע למצב שאמרו עליו חכמים: "'ויסע לוט מקדם', הסיע עצמו מקדםמונו של עולם, אמר: אי אפשי לא באברם ולא באלוקו" (בר"ר מ"א, ד').

(רואים אנו את זה הרבה אצל חוזרים בתשובה, שעשו דרך ארוכה ואמיצה נגד כל סביבתם, וממש נלחמו על דרכם ומקומם בגבורה אדירה, ודווקא לאחר שהצליחו וקיבלו הכרה ומקום, לאט לאט עם הזמן נחלשו וירדו ממקומם הגבוה, וכל זה משום שנשארו בסביבת החברה שגדלו בה, ולא התנתקו ממנה, אך אלה שהתנתקו לגמרי מהחברה, הצליחו לשמור על עצמם ועל ילדיהם לאורך שנים).

תפקיד היהודי - לחיות על קידוש השם

תשובה לשאלה 2: שאלנו, מדוע הניסיון הגדול של 'אור כשדים', שאברהם מסר את נפשו למות על קידוש השם ונס הצלתו, לא נכתב בפירוש בתורה אלא רק במדרשי חז"ל, ובמקום זה פתחו לנו עם הניסיון של 'לך לך'? התשובה היא: כתוב בגמרא: אמר ר' יהודה אמר שמואל, כתוב: "ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" (ויקרא י"ח, ה'), ללמדנו: 'וחי בהם' ולא שימות בהם. ומכאן למדו חכמים שהמצוות ניתנו בשביל לחיות בהם, ולכן פיקוח נפש דוחה שבת וכר'. (יומא פה:)

וכן כתב הרמב"ם: "'אשר יעשה אתם האדם וחי בהם', ולא שימות בהם. הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא בחיים וחסד ושלום בעולם". "ואסור להתמהמה בחלול שבת לחולה שיש בו סכנה... ואלו האפיקורסים שאומרים שזה חלול שבת ואסור, עליהן הכתוב אומר (יחזקאל כ', כ"ה): 'גם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם'" (שבת ב', ג'). מדגיש הרמב"ם, שאלה שמקדשים את המוות ואומרים שהמצוות יותר חשובות מהחיים, הם אפיקורסים! אצלנו החיים זה העיקר, למעט מקרים חריגים שעליהם נאמר 'יהרג ואל יעבור', שאז זו זכות גדולה (שהיא חובה) לקדש שם שמים.

רואים אנו שעיקר עבודת האדם בעולם זה לחיות את חייו על פי התורה והמצוות, ורק במקרי קיצון במקרים בודדים וחריגים יש מצווה למות על קידוש השם. אברהם אבינו הוא ראש השושלת של עם ישראל, אבי האומה היהודית, וממנו ילמדו דורי דורות, לכן היה חשוב שיצא לנו דוגמה אישית על עיקר עבודת ה', והעיקר זה איך לחיות על קידוש השם, קשה מאוד להקפיד להתנהג בכל רגע ורגע בדרך שמרבה כבוד שמים, כי זה לא 'זבנג' וגמרנו, זה לא נגמר, לכן ב'פרונט' שמו לנו את הניסיון של 'לך לך מארצך', ורק מאחורי הקלעים, במדרשים, סיפרו לנו על הניסיון של 'אור כשדים', כי למות על קידוש השם זה אמנם החלטה קשה וכואבת מאוד, אבל היא החלטה חד פעמית, ולאחר שעומדים בה זה נגמר, בשונה מההחלטה לחיות על קידוש השם, שזה 24/7 כל החיים, וזה מחייב גם על הדברים הקטנים ביותר.

לגמור עם היצר הרע בדרך הקלה

(פעם הייתה לי שיחה עם בחור ישיבה שנפל לדברים לא טובים, והוא אמר לי שכואב לו על מצבו אבל קשה לו להתגבר על יצרו הרע, אך הוא מוכן למות כדי לעצור את עצמו מלעשות עוונות, והוא רק ביקש שאני אשאל את הרב האם זה מותר, והרב כמובן אמר שזה אסור בשום פנים ואופן. וכן אולי אפשר להביא דוגמה גם ממה שאנו רואים כבר במשך שנים, שיש מחבלים שמוכנים למות, ואף להרוג איתם רבים, אך אינם מסוגלים לחיות כמו בני אדם. זה מלמד אותנו שבהרבה מקרים יותר קל למות ולגמור עם הקושי בפעם אחת מאשר לחיות עם קושי מתמשך).

וכן מובא במדרש: "מהו 'לך לך'? רבי לוי אומר: נסיון הראשון פנסיון האחרון. נסיון הראשון, ב'לך לך מארצך'. נסיון האחרון, ב'לך לך אל ארץ המרה'". (תנחומא לך לך ג'). רואים אנו שיש הקבלה בין הניסיון הגדול של למסור את בנו יחידו על קידוש השם [שאצל אברהם אבינו זה היה הרבה יותר קשה מלמסור את נפשו שלו], לבין הניסיון של 'לך לך' - לחיות על קידוש השם, ששניהם שווים בקושי.

לעילוי נשמת הבחור היקר שוהם יהודא ז"ל בן גילה סמדר תחי